

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: СУЧАСНІ ТА ІСТОРИЧНІ КОНТЕКСТИ, КОМПАРАТИВНІ РЕТРОСПЕКЦІЇ

<https://doi.org/10.15407/uhj2023.06.005>

УДК 327(4+477):355.422(477)

Таміла ГЕРАСИМЧУК

кандидатка історичних наук, доцентка, професорка кафедри політичних наук,
Рівненський державний гуманітарний університет (Рівне, Україна)

tamila.gerasymchuk@rshu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-5440-1975>

ГУМАНІТАРНИЙ ВИМІР СОЛІДАРНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З УКРАЇНОЮ В ПОВНО- МАСШТАБНІЙ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

Мета — проаналізувати гуманітарний вимір солідарності Євросоюзу з Україною; розкрити зміст понять та основні механізми гуманітарної підтримки нашої країни у протидії повномасштабній російській збройній агресії. **Методологія** базується на системному й синергетичному підходах, дослідженні солідарності як стійкої функціональної системи відносин між державами-членами, інститутами ЄС, європейськими громадянами та Україною. Контент-аналіз документів Європейського Союзу дає підстави для розмежування понять «гуманітарна допомога», «гуманітарна підтримка». Компаративний метод і статистичний аналіз відкритих джерел уможливають дослідження динаміки міграційних потоків з України та масових внутрішніх переміщень людей в Україні, що визначають потреби в гуманітарній допомозі й механізми солідарності ЄС з нашою державою. **Наукова новизна** полягає в розмежуванні понять «гуманітарна допомога» та «гуманітарна підтримка», виокремленні основних механізмів гуманітарної підтримки як важливої складової міжнародної солідарності ЄС з Україною задля протидії збройній агресії. **Основні результати дослідження.** Повномасштабна війна Росії проти України, спричинивши глобальний зсув в європейській і міжнародній безпеці, стала стратегічною геополітичною загрозою для всього цивілізованого світу. З перших її днів ЄС загалом та держави-члени

Цитування: Герасимчук Т. Гуманітарний вимір солідарності Європейського Союзу з Україною в повномасштабній російсько-українській війні. *Український історичний журнал*. 2023. № 6 (573). С. 5—28. <https://doi.org/10.15407/uhj2023.06.005>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2023. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

ISSN 0130-5247. Український історичний журнал. 2023. № 6 (573)

мобілізували значні ресурси, щоб підтримати нашу країну в подоланні гуманітарної кризи. Європейський Союз надав і продовжує надавати не лише екстрену й гуманітарну допомогу, а також політичну, економічну, фінансову підтримку, що має гуманітарний вимір і спрямовується на інституційну стійкість, спроможність держави, соціальний захист громадян України як усередині країни, так і тих, хто знайшов захист в Євросоюзі. З наданням Україні статусу кандидата на вступ до ЄС збільшилася гуманітарна підтримка, що включає технічну, макрофінансову, бюджетну допомогу, гранти, позики, що спрямовані на підтримку соціальних виплат, освіти, охорони здоров'я, державних інституцій, громадянського суспільства. Гуманітарна допомога Україні координується через Механізм цивільного захисту, повноправним членом якого наша країна стала у квітні 2023 р. Інструментом гуманітарної підтримки українців на території держав-членів ЄС став безпрецедентний Механізм тимчасового захисту. Від початку широкомасштабного російського вторгнення Євросоюз і його держави-члени надали Україні гуманітарної підтримки на понад 38,8 млрд євро. **Перспективи подальших студіювань** визначаються актуальністю дослідження механізмів солідарності ЄС з Україною в різних її вимірах і проявах, політики Брюсселя щодо України у протидії російській збройній агресії задля перемоги нашої країни та побудови нової архітектури європейської безпеки.

***Ключові слова:** Україна, Європейський Союз, міжнародна солідарність, гуманітарна підтримка України, гуманітарна допомога, Механізм цивільного захисту ЄС, тимчасовий захист, війна Росії проти України.*

Війна Росії проти України загострила й без того складну гуманітарну ситуацію у світі. Вона переросла в повномасштабну гуманітарну катастрофу зі значними жертвами серед цивільного населення та небаченою кількістю тих, хто тікав від воєнних дій, шукаючи безпеки, допомоги та захисту — як усередині держави, так і за кордоном. Члени Європейського Союзу, що мають спільний кордон з Україною, з перших днів війни стикнулися з мільйонними потоками біженців. ЄС займає однозначну позицію щодо солідарності з нашою країною. Попри те, що гуманітарну допомогу від цього міждержавного об'єднання Україна отримує ще з початку «гібридної війни» 2014 р., тема донині залишається поза увагою дослідників. У нинішніх умовах вона постає ще більш гостро, що дає підстави вивчати проблему у ширшому ракурсі, акцентуючи увагу не лише на гуманітарній допомозі, а на гуманітарних аспектах міжнародної солідарності ЄС з Україною. Наодинці наша держава навряд чи змогла б чинити спротив ворогові, зберігати національну стійкість, функціональність інституцій, підтримувати життєдатність суспільства. У наукових дискусіях домінує тема надання військової допомоги, що цілком зрозуміло. Натомість гуманітарній підтримці та захисту цивільного населення в умовах війни приділено явно недостатньо уваги, хоч гуманітарна складова міжнародної солідарності не менш важлива в посиленні стійкості України, здатності чинити спротив ворогові.

Проблема міжнародної солідарності, що охоплює період становлення та функціонування Європейського Союзу, досить добре розроблена як європейськими, так й українськими дослідниками, чого не можна сказати про вивчення солідарності в умовах російсько-української війни загалом, та особливо з початком широкомасштабного вторгнення. Це має логічне пояснення — до-

слідники осмислюють жорстокі реалії сьогодення, тож поступово з'являються розробки з різних аспектів війни у царині гуманітарних, політичних, соціальних та інших наук. М. Кедінг, Й. Поллак, П. Шмідт аналізують солідарність між європейськими державами як відповідь на геополітичні зміни ХХІ ст., роздумують над майбутнім Європи як «проекту миру» [1].

Тема російсько-української війни висвітлюється на шпальтах «Українського історичного журналу» у спеціальній рубриці [2]. Інститут історії України НАН України видав фундаментальну працю, автори якої дають ґрунтовний аналіз глобальних викликів, геополітичних макроконтекстів міжнародних відносин і дискутують про європейські перспективи держави в умовах повномасштабної війни та боротьби за європейські цінності й демократичні свободи [3—5]. У збірнику «Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки», який виходить в Інституті історії України НАНУ, започатковано рубрику «Російсько-українська війна: геополітичний контекст», де акцентується увага «на значущості реалізації європейського та євроатлантичного вибору України як запоруки забезпечення її державного суверенітету й територіальної цілісності та важливого чинника європейської та світової системи безпеки» [6—8]. На увагу тут заслуговують рефлексії чеського історика Я. Рихліка [6], а також есеї історика-міжнародника й дипломата Б. Гуменюка [7]. Вагомим є науковий доробок відомого українського фахівця С. Віднянського, який досліджує основні події та явища у взаємовідносинах України з Євросоюзом, починаючи з підписання Угоди про асоціацію в 2014 р. і до надання нашій країні офіційного статусу кандидата на вступ до ЄС у 2022 р. [8].

Гуманітарну дипломатію, що сфокусована на міжнародній допомозі в рамках гуманітарних операцій і міжнародних програм, аналізує В. Ціватий [9]. Політологи-міжнародники публікують перші наукові праці про взаємини ЄС з Україною у воєнних умовах. Є. Горюнова досліджує зовнішню політику Євросоюзу щодо російсько-української війни [10]. Н. Хома розглядає технології миробудівництва на прикладі допомоги Україні, фокусуючись на унікальності й особливостях антивоєнного краудфандингу [11]. Н. Карпчук висвітлює гуманітарну допомогу та цивільний захист як напрям зовнішньополітичної діяльності ЄС у сприянні міжнародному миру й безпеці в довоєнний період [12]. Зміни в українському суспільстві внаслідок агресії РФ на основі емпіричних даних моніторингу Інституту соціології НАН України досліджують Є. Головаха, С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко, С. Макеєв та ін. [13].

Тема гуманітарної підтримки України, зокрема з боку Євросоюзу, в умовах повномасштабної війни виступає предметом обговорення на міжнародних зустрічах, у медіа, але поки що не здобула належного висвітлення в наукових працях. Основні джерела при її дослідженні — звіти, рішення, резолюції, директиви інституцій ЄС, а також звернення, промови, політичні заяви лідерів. Емпіричною базою для компаративного та статистичного аналізу послужили оперативні дані порталу ООН про біженців з України [14], Євростату [15], а також опитування [16—19].

* * *

Повномасштабна війна Росії проти України змінила світ. Вона не лише загострила проблему зобов'язань щодо дотримання міжнародних правових і морально-етичних норм, але й виявила нагальну потребу в новому розумінні фундаментальних принципів, цінностей, на яких базується міжнародна солідарність та безпека. Війна змінила політичне мислення європейських політиків — воно набуло геополітичного змісту і спрямовується на посилення ролі Європейського Союзу як геополітичного гравця у сучасному турбулентному світі. За словами очільниці Європарламенту Р. Мецолі, геополітичні реалії вимагають, що «Європа повинна залишатися об'єднаною і єдиною перед лицем глобальних викликів, таких, як агресивна Росія» [20]. Російська збройна агресія стала біфуркаційною точкою в міжнародних відносинах, що спонукає до рішучих політичних рішень і дій. За таких умов Євросоюз підтверджує свою історичну місію об'єднання Європи, що з часів проголошення декларації Р. Шумана втілюється як «проект миру, демократії та свободи». В ЄС визнають, що війна РФ проти України вимагає нових підходів і стратегічних рішень щодо підтримки нашої країни та чіткого бачення її ролі в новій архітектурі європейської безпеки. Держави-члени постали перед геополітичним вибором і випробуванням на свою солідарність і стійкість. В одному з інтерв'ю українським медіа у вересні 2022 р. президентка Єврокомісії У. фон дер Ляєн сказала: «Цей бій дуже важливий для нас, бо наша відповідь сьогодні на те, що робить Росія, визначатиме майбутнє міжнародної системи» [21].

Європейський Союз із перших днів повномасштабної війни підтримує Україну. Розширення й поглиблення солідарності відбувається на основі партнерських відносин, що поетапно вибудовувалися впродовж десятиліть від проголошення незалежності нашої держави. Поглиблення співпраці відбулося 2014 р. з підписанням і поетапним набуттям чинності Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Відтоді Україна отримує гуманітарну допомогу у вигляді фінансової підтримки найбільш уразливих верств населення, а також у натуральній формі через Механізм цивільного захисту. Впродовж 2014—2021 рр. надано екстреної допомоги на 1,7 млрд євро; гуманітарної допомоги від держав-членів Євросоюзу — 350 млн євро; гуманітарної допомоги від Європейської комісії — 194 млн євро [22].

Із початком повномасштабної війни взаємини України з ЄС вийшли на новий стратегічний рівень. Європейська рада, підтримавши висновки Європейської комісії щодо поданої Україною до Ради ЄС відповідної заявки, ухвалила рішення про надання нашій країні статусу кандидата на вступ [23]. Європейський парламент визнав РФ державою-спонсоркою тероризму [24], Голодомор 1932—1933 рр. — геноцидом українського народу [25], ухвалив резолюцію про створення Спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії проти України [26]. Такі політичні рішення підтверджують, що ЄС непохитний у підтримці незалежності, суверенітету, територіальної цілісності України в міжнародно визнаних кордонах. Із перших днів війни «Європа стала на боці Украї-

ни: зі зброєю, з коштами, з гостинністю для біженців [...] настав час, щоб продемонструвати рішучість, а не умиротворення агресора» [27]. Для допомоги Україні ЄС і його держави-члени, «використовуючи всі можливості в рамках договорів, або змінюючи договори, якщо це необхідно» [28], об'єдналися та стали в авангарді реагування на гуманітарну кризу, що охопила Україну. Такої величезної кількості шукачів притулку Європа не бачила з часів Другої світової війни. Відомо, що «з початку російського вторгнення майже третина українців були змушені залишити свої домівки. На сьогодні це найбільша у світі криза переміщення людей як за межі України, так і в межах держави» [13, С. 231]. На порядок денний Євросоюзу додалася проблема біженців з України та пошуку механізмів надання екстреної допомоги як тим мільйонам українців, котрі перетнули кордони ЄС, тікаючи від війни, так і тим, хто залишився в Україні.

У спеціальній літературі термін «біженець» часто вживається у широкому значенні стосовно всіх утікачів від війни, як це визначено Конвенцією про статус біженців [29]. Щодо ситуації з Україною, то ЄС запровадив безпрецедентний Механізм тимчасового захисту. Тож особи, котрі рятуються від воєнних дій і шукають притулку, з міжнародно-правової точки зору в переважній більшості не є біженцями, позаяк вони можуть просити тимчасового захисту в ЄС і не набувати статусу біженця. Але за бажанням можна отримати й такий статус. Юристи вказують на нетотожність понять «біженець» та «особа, що отримала тимчасовий захист в ЄС» [30].

Оцінюючи масштаби гуманітарної кризи, голова представництва Міжнародної організації з міграції в Україні Ан Нгуен зазначив, що термінової допомоги потребують майже 18 млн людей [31]. Інтенсивні бойові дії продовжують спричиняти масштабний рух населення. Допомоги потребують не лише громадяни України, що постраждали від війни, але й самій державі вкрай необхідна підтримка задля збереження інституційної стійкості. Стратегічно важливим завданням стало визначення потреб країни та аудит ресурсів і можливостей ЄС.

Нижче зосередимо увагу на гуманітарному вимірі міжнародної підтримки України з боку Євросоюзу. Зауважимо, що у проаналізованому масиві документів ЄС виокремлюється не лише поняття «гуманітарна допомога» («humanitarian aid»), а залежно від цільового призначення допомоги досить часто йдеться про «гуманітарну підтримку» («humanitarian support»). Тож ці поняття аж ніяк не тотожні, попри те, що в українськомовному науковому й публічному дискурсі широко вживаний лише термін «гуманітарна допомога». Нормативні документи Європейського Союзу виходять із того, що гуманітарна допомога призначена для порятунку життів і полегшення страждань під час та відразу після надзвичайних ситуацій, а гуманітарна підтримка спрямовується на вирішення поточних структурних проблем, зокрема системної бідності, падіння економіки, інституційної кризи та забезпечення соціального розвитку. Гуманітарна допомога приносить користь безпосередньо людям, а гуманітарна підтримка спрямовується на функціонування елементів управлінської системи. Як перша, так і друга пов'язані між собою, часто включаючи не тільки гуманітар-

ну складову, але й компонент розвитку. Такий підхід пов'язаний і з історичними особливостями, адже концепт «Європа» ґрунтується на спільних цінностях та єдності миру, розвитку, гуманітарної діяльності.

Зауважимо, що в Україні зміст поняття «гуманітарна допомога» визначається відповідним законом у поточній редакції від 31 березня 2023 р. як цільова адресна безоплатна допомога у грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, що надаються іноземними та вітчизняними донорами з гуманних мотивів одержувачам гуманітарної допомоги в Україні чи за кордоном, котрі потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням крайнього стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій, епізоотій, екологічних, техногенних, інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту в разі збройної агресії або конфлікту [32]. Про гуманітарну підтримку як інструмент посилення інституційної стійкості України в національному законодавстві не йдеться. Але в публічному дискурсі відповідний термін зустрічається в контексті міжнародної допомоги від Європейського Союзу після набуття Україною статусу кандидата на вступ. На нашу думку, введення в науковий обіг поняття «гуманітарна підтримка» в умовах війни цілком слушне.

Зважаючи на масштаби міграції та гуманітарну кризу, Євросоюз суттєво розширив механізми надання гуманітарної підтримки Україні, мобілізувавши всі можливі ресурси задля того, щоб, по-перше, об'єднати зусилля держав-членів у допомозі нашій країні, а також фінансово їх підтримати для надання прихистку українцям, котрі шукають захисту від війни в державах ЄС; по-друге, забезпечити швидко та ефективно надання макрофінансової, екстреної та гуманітарної допомоги Україні та її громадянам, що страждають від війни.

Основою для визначення потреб у наданні гуманітарної допомоги слугують статистичні дані щодо чисельності постраждалих від війни українців і тимчасове їх переміщення. Попри всю складність забезпечення валідності даних, їх важливо фіксувати, причому звертаючи увагу, що допомоги потребують як ті, хто перебуває за кордоном, так і ті, хто залишається в Україні.

Зовнішня міграція та гуманітарна підтримка українців, котрі шукають прихистку в ЄС

На основі інформації з порталу оперативних даних ООН проаналізуємо динаміку міграції з України в держави Євросоюзу (зовнішня міграція) та механізми надання підтримки українцям, які шукають захисту в ЄС. Найбільше людей залишили Україну в перші місяці війни. Як видно з таблиці (див. нижче), станом на кінець 2022 р. близько 7,9 млн осіб зареєструвалися в Євросоюзі як шукачі притулку, з яких майже 4,9 млн отримали тимчасовий захист [33]. Зауважимо, що дані ООН включають не лише громадян України — узагальне-

Зовнішня міграція з України

Дата	Особи, зареєстровані в ЄС як шукачі притулку*	Особи, що отримали тимчасовий захист в ЄС
22.12.2022	7 863 339	4 862 560
07.02.2023	8 054 405	4 830 738
28.02.2023	8 104 606	4 881 590
07.03.2023	8 108 448	4 890 639
28.03.2023	8 173 211	5 008 482
08.04.2023	8 174 189	5 044 039
25.04.2023	8 174 779	5 047 700
09.05.2023	8 207 977	5 093 606
16.05.2023	8 240 289	5 124 575

* Дані оновлюються щотижня у середу до 12:00 СЕТ. Цифра «біженців з України, зареєстрованих для тимчасового захисту», може включати кілька реєстрацій однієї особи у двох або більше країнах ЄС; реєстрації, котрі залишаються незавершеними з різних причин; або реєстрації біженців, які переїхали далі, в тому числі за межі Європи.

Джерело: складено на основі інформації з порталу оперативних даних ООН [https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine-_ga=2.262905740.1695214486.1671796997-1573715190.167122086533].

но всіх, хто на даний момент подав заяву про надання притулку, тимчасового захисту або аналогічні національні програми захисту. Серед зареєстрованих є певна частина громадян третіх країн та осіб без громадянства, котрі користувалися міжнародним захистом або еквівалентним національним захистом в Україні до 24 лютого 2022 р., і на початок повномасштабного вторгнення перебували в нашій країні в різних статусах (включаючи іноземних студентів), тож так, як і українські громадяни, вимушено покинули Україну з початком широкомасштабного російського вторгнення. Окрім того, зазначимо, що дані не є статичними, вони змінюються та щотижнево корелюються; триангуляція даних і джерел здійснюється на постійній основі за інформацією, що надходить від урядів держав, чії кордони перетнули українці.

На травень 2023 р. (див. табл.) усе ще зберігалася тенденція до збільшення чисельності втікачів від війни, що пов'язано з обстрілами російськими військами вже звільнених територій і ракетними та ударами БПЛА по території України. Також звертаємо увагу, що не всі українці у статусі тимчасового захисту перебувають в Євросоюзі. Частина з них повернулися, зберігши цей статус, позаяк директивою ЄС про тимчасовий захист передбачено можливість повернення в Україну й повторного в'їзду в Європейський Союз. Наразі на порталі оперативних даних ООН немає даних, скільки з цих понад 5 млн (див. табл.) повернулися в Україну, а скільки залишаються в державах ЄС чи виїхали у США, Канаду та ін.

За офіційними даними Євростату, станом на 31 березня 2023 р. понад 3,8 млн (точніше 3 837 660) громадян України [15] скористалися статусом тим-

часового захисту в державах ЄС. Основними країнами, які приймали бенефіціарів тимчасового захисту з України, були Німеччина (1 032 465 осіб; 26,9 % від загальної кількості), Польща (995 025; 25,9 %), Чехія (324 375; 8,4 %) [15]. На основі порівняння даних на сайті Євростату кількість бенефіціарів тимчасового захисту, що є громадянами України, в березні 2023 р. в порівнянні з кінцем лютого 2023 р. зменшилася на 2,4 % (мінус 93 785 осіб) через зняття з реєстрації статусу тимчасового захисту. Найбільше зниження спостерігалось у Швеції (мінус 23 220; 48,8 %), Чехії (мінус 122 320; 27,4 %), Австрії (мінус 14 010; 16,6 %) та майже не змінилося в Польщі (мінус 5945; 0,6 %). Водночас зростання було зареєстровано в Німеччині (на 31 935; 3,2 %), Італії (на 7390; 5,0 %), Румунії (на 6600; 5,7 %) [15]. Ці показники важливі для наукових і соціальних досліджень, актуальні для органів державної влади при ухваленні управлінських рішень, виробленні державної політики та плануванні відбудови України.

Для підтримки біженців і тих українців, що отримали тимчасовий захист в Євросоюзі, державам-членам надається допомога з бюджету й резервних фондів ЄС, чимало з яких переорієнтовано з програм боротьби з пандемією COVID-19 на надання фінансової підтримки державам-членам і гуманітарної допомоги Україні; задіяно резервні ресурси, що не були використані в попередні роки.

Європейський Союз узяв на себе спільну відповідальність за допомогу на своїх зовнішніх кордонах, підтримуючи держави-члени, які в першу чергу стикнулися з мільйонними міграційними потоками та надали притулок українцям. Щоб запропонувати швидку й ефективну допомогу людям, які тікають від війни, в ЄС запустили безпрецедентні механізми підтримки шляхом безпосереднього надання притулку, їжі та медичної допомоги (статус біженця), а також статусу тимчасового захисту. Підтримка біженців відбувається через Механізм цивільного захисту ЄС (МЦЗ ЄС)¹ та низку програм і фондів. Щодо тимчасового захисту, то Європейська комісія й Рада ЄС, об'єднавши надзвичайні зусилля держав-членів, уперше ввели в дію директиву Ради ЄС 2001/55/ЄС про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту в разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-чле-

¹ Створена у жовтні 2001 р. система координації рятувальної та гуманітарної допомоги в разі стихійних лих і техногенних катастроф, масштаб або характер яких перевищують можливості реагування постраждалої країни (правова основа — рішення 1313/13/ЄС) [34]. Механізм цивільного захисту спрямований на зміцнення співпраці між 27 державами ЄС і 9 країнами-учасницями (Албанія, Боснія і Герцеговина, Ісландія, Чорногорія, Північна Македонія, Норвегія, Сербія, Туреччина, Україна (з 20 квітня 2023 р.)). Від моменту заснування МЦЗ ЄС відповів на понад 600 запитів про допомогу всередині та за межами Євросоюзу. Будь-яка держава світу, а також ООН та її агентства чи відповідні міжнародні організації можуть звернутися щодо допомоги до Механізму цивільного захисту ЄС. У 2021 р. його було задіяно 114 разів. Ключову роль у координації реагування на катастрофи в усьому світі, також в Україні, відіграє Європейська комісія, котра покриває 75 % витрат, включаючи транспорт, для розгортання в Європі або за її межами [35]. МЦЗ ЄС забезпечує інституційну платформу для взаємодії держав-учасниць з установами ЄС, відповідальними за цивільний захист.

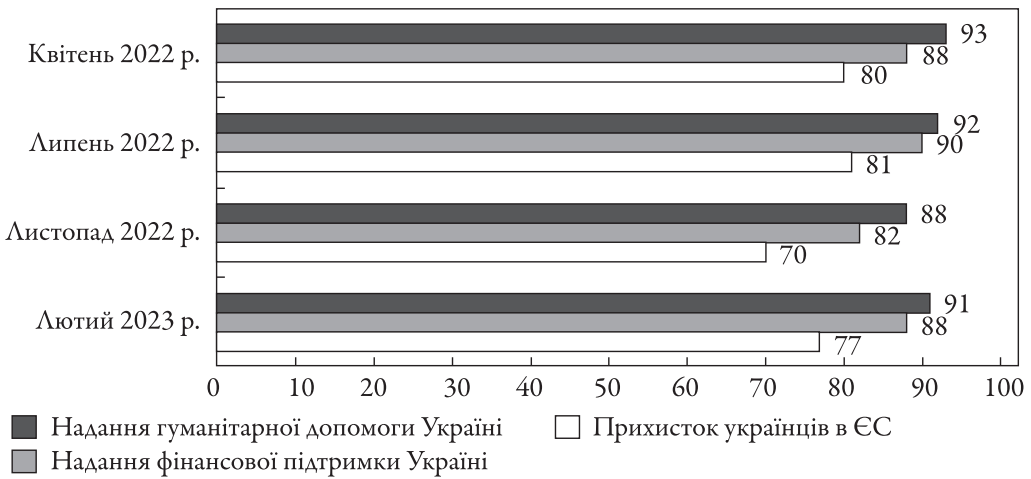
нами щодо прийому таких осіб² від 20 липня 2001 р. [36]. Директива про тимчасовий захист визначає процедуру прийняття рішень, необхідну для активації, продовження або припинення тимчасового захисту. Українці зі статусом тимчасового захисту отримали право на проживання, доступ до ринку праці та освіти, доступ до житла, соціальну, медичну чи іншу допомогу. Єврокомісія продовжила тимчасовий захист до березня 2024 р., відтак до березня 2025 р. Документ також включає можливість добровільного виїзду додому в Україну. По суті, в ЄС було створено умови для повноцінної життєдіяльності українських громадян, що суттєво полегшило їх психологічну й соціальну адаптацію та інтеграцію в європейський економічний, освітній, мультикультурний простір.

Щоб збалансувати зусилля держав-членів Євросоюзу щодо прийому осіб, які рятуються від війни, та оперативно надати їм ефективну допомогу, створено координаційний механізм — Платформу солідарності ЄС, що функціонує як система надання притулку та є базою даних для обміну інформацією щодо кількості людей, які користуються тимчасовим захистом на території Європейського Союзу, можливостей їх прийому, системи забезпечення їхніх потреб і додаткової підтримки [37].

Для зменшення навантаження на бюджети держав-членів важливим було своєчасне внесення Радою ЄС процедурних змін до чинних норм для створення можливості додаткового фінансування заходів і програм, спрямованих на проблеми біженців та надання тимчасового захисту. За оцінками, гуманітарна підтримка українців за кордоном (біженців і за тимчасовим захистом) із фондів ЄС складає майже 17 млрд євро [38]. Щоб посилити підтримку держав-членів, які приймають та розміщують шукачів притулку з України, Європейська комісія в березні 2023 р. запропонувала збільшити на 3,4 млрд євро загальне попереднє фінансування від програми «Допомога на відновлення згуртованості й територій Європи» [39].

Рішення та дії з боку інститутів Євросоюзу та урядів держав-членів посилюються непохитною солідарністю європейців щодо підтримки України у спротиві російській агресії, що підтверджено даними регулярних опитувань «Standard Eurobarometer» (див. іл. 1). Громадяни ЄС залишаються солідарними з Україною впродовж понад року повномасштабної війни й надалі готові підтримувати нашу країну. З майже одностайною громадською думкою резонують слова очільниці Європейської комісії У. фон дер Ляен, що вкотре прозвучали на зустрічі єврокомісарів із президентом та урядом України в переддень 24-го саміту Україна — ЄС в Києві: «Ми будемо підтримувати Україну стільки, скільки буде потрібно. Україна може розраховувати на те, що Європа допоможе відновити більш стійку країну, яка просувається на шляху

² Директива 2001/55/ЄС передбачає негайний тимчасовий захист переміщених осіб за межами зовнішнього кордону Євросоюзу, призначена для застосування у виняткових обставинах, коли регулярна система надання притулку в ЄС не справляється з напливом біженців. З березня 2022 р. у відповідь на кризу біженців, спричинену російським вторгненням в Україну, міністри країн ЄС одноголосно погодилися задіяти директиву про тимчасовий захист (це сталося вперше в історії).

Ил. 1. Дослідження громадської думки в ЄС
Джерело: складено за [16—19].

вступу до ЄС» [40]. Це не просто слова — вони виражені в конкретних діях, міжнародній солідарності ЄС і держав-членів з Україною, у військовій, фінансовій, гуманітарній підтримці, що надається Україні для подолання кризи й забезпечення спроможності та функціонування установ, організацій і служб, що підтримують життєдіяльність суспільства, а також тим українцям, які не у змозі забезпечити виживання в умовах війни й потребують допомоги, включаючи внутрішньо переміщених осіб.

Такий прояв міжнародної солідарності та єдності показує європейські цінності в дії, що проявилися в готовності багатьох сімей прийняти біженців у своїх домівках, громад — надати їм притулок, компанії — запропонувати послуги і працевлаштування, а громадян усього ЄС — забезпечити підтримку тим, хто залишився в Україні й потребував цього.

Гуманітарна підтримка України та внутрішня міграція

Гуманітарна складова солідарності ЄС з Україною включає надання гуманітарної допомоги та фінансової підтримки безпосередньо Україні як державі для посилення стійкості й забезпечення життєдіяльності суспільства. Щоб оцінити реальні потреби, побачити динаміку внутрішньої мобільності та переміщень усередині держави, Міжнародна організація з міграції (МОМ) періодично з березня 2022 р. проводить експрес-оцінювання населення загалом по Україні та публікує звіти про внутрішні переміщення. Попередні репрезентативні оцінки показали, що найбільша кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) була станом на середину квітня (7,7 млн) і на початок травня 2022 р. (майже 8 млн). Поступово вона зменшилася до 5,9 млн на початок

Іл. 2. Матриця відстеження переміщень громадян України
Джерело: складено за [43].

грудня 2022 р. [41]. Ці дані слугують важливим джерелом для визначення територій із високими гуманітарними потребами та для цільового реагування, що спрямоване на допомогу постраждалим від війни, а також для ухвалення управлінських рішень і вироблення державної політики.

Дані Міжнародної організації з міграції корелюють із результатами соціального моніторингу, проведеного Інститутом соціології НАН України, згідно з яким на серпень 2022 р. понад 6,6 млн осіб залишалися переміщеними в Україні внаслідок війни [13, С. 231]. За підрахунками МОМ, станом на 23 серпня 2022 р. в Україні було 6,975 млн ВПО [42]. Більш детально зупинимося на останньому звіті про внутрішнє переміщення в Україні, що є результатом 12-го раунду репрезентативного експрес-оцінювання населення загалом по країні, яке проводилося з 16 по 23 січня 2023 р. [43]. Географія охоплює всі шість макрорегіонів (Захід, Схід, Північ, Центр, Південь, м. Київ), за винятком АР Крим. Опитано 2000 анонімних респондентів віком від 18 років за допомогою методу комп'ютерного телефонного інтерв'ю. Оцінки ґрунтуються на даних Фонду народонаселення ООН, що погоджені як базове значення щодо чисельності населення України. Тих, хто перебував за межами держави, у вибірку не включали. Дані щодо зареєстрованої присутності ВПО на рівні громад доступні в матриці відстеження переміщень громадян України (див. іл. 2).

За оцінками Міжнародної організації з міграції, станом на 23 січня 2023 р. 5,352 млн осіб є переміщеними в межах України (див. іл. 2), що показує поступове зменшення в порівнянні з результатами попередніх досліджень [43]. Спостерігається певна нерівномірність внутрішнього розподілу переміщених осіб.

Найбільша кількість ВПО сконцентрована в регіонах, територіально наближених до зони бойових дій, або в достатньо віддалених і більш безпечних для проживання. Найбільша кількість (майже 2 млн) у східних областях України.

За даними Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, на початок січня 2023 р. фігурувала цифра 4 млн 867 тис. 106 ВПО, але періодично в інтерв'ю очільниця відомства зазначає, що в Україні їх понад 7 млн [44]. Офіційного підтвердження таких даних у відкритих джерелах немає, тож проблема обліку й надалі залишається відкритою. Актуальна також проблема логістики та моніторингу надання гуманітарної допомоги в Україні, позаяк надзвичайно важливо, щоб допомога, яка надходить, швидко й за призначенням потрапляла до тих, хто її потребує. Для координації гуманітарної допомоги в Україні функціонує офіційний портал [45] та онлайн-платформа «СпівДія» [46], що об'єднала державні й волонтерські ініціативи.

Гуманітарна допомога, яка надходить Україні від ЄС та держав-членів, спрямовується на:

- підтримку територіальних громад, які знаходяться поблизу зони бойових дій, а також громад, що прихистили значну кількість ВПО;
- забезпечення соціально-економічної стійкості підприємств, сільського господарства, цивільної інфраструктури та інших життєво важливих сфер;
- цифрові сервіси, що дозволяють громадянам інформувати владу про пошкодження майна через застосунок «Дія»;
- підтримку вразливих груп цивільного населення в надзвичайних умовах;
- надання або створення умов для покращення доступу до медичної допомоги, соціальних та інших необхідних послуг (забезпечення їжею, питною водою, предметами особистої гігієни, медичною допомогою, освітою тощо);
- перетворення громадської ініціативи «Прихисток» на державну службу при Кабінеті Міністрів (портал «Прихисток» є відкритим веб-ресурсом, найбільшим сервісом пошуку безкоштовного житла для українських біженців і ВПО в Україні та за кордоном, доступним як громадян, так і органів місцевого самоврядування) [47];
- спрощення компенсації для тих, хто приймає ВПО за підтримки ЄС та партнерства Офісу ефективного регулювання (BRDO)³ з урядом України;
- захист людської гідності та прав людини, підтримку цивільного населення в подоланні викликів, що зазнало руйнівного впливу від російської збройної агресії, геноциду й ракетного терору.

ЄС докладає значних зусиль для надання Україні екстреної гуманітарної допомоги та якнайшвидшої її доставки, узгоджено співпрацюючи з державами-членами, агенціями з надання допомоги й міжнародними партнерами, зокрема з Організацією Об'єднаних Націй, Червоним Хрестом та ін. Європейська

³ Незалежний експертно-аналітичний центр у сфері економічного регулювання, що об'єднує реформаторські організації для допомоги уряду у проведенні економічних реформ [48].

комісія, задіявши Механізм цивільного захисту ЄС та підтримуючи постійний контакт з українською владою, координує надання допомоги Україні від усіх держав-учасниць, пришвидшує її доставку. З травня 2021 р. ЄК оновила Механізм цивільного захисту і створила резервний фонд rescEU, що надає ЄС додаткові можливості для реагування на безпекові загрози в Європі та світі. Фонд повністю фінансується Європейським Союзом і включає парк пожежної авіації, літаки для медичної евакуації, запаси медичних товарів, польові госпіталі, щоб швидко реагувати на надзвичайні ситуації. Резерв rescEU включає також мобільні притулки для переміщених осіб. Крім того, на даному етапі ЄС розширює можливості реагування на хімічні, біологічні, радіологічні, ядерні інциденти.

Попри те, що Україна стала повноправною учасницею МЦЗ ЄС у квітні 2023 р., операції ЄС з цивільного захисту та гуманітарної допомоги діють у нашій державі з лютого 2014 р. і відіграють ключову роль у сприянні координації гуманітарної діяльності та обміні інформацією з різними гуманітарними організаціями, включаючи донорів, партнерів із надання допомоги, органи влади України. Допомога у відповідь на повномасштабну воєнну агресію Росії — найбільша та найскладніша надзвичайна операція з моменту створення МЦЗ ЄС за всю його історію. 27 держав ЄС, а також Норвегія, Туреччина, Північна Македонія, Ісландія, Сербія, що також є учасницями МЦЗ, запропонували Україні гуманітарну допомогу в натуральній формі — від медичних товарів до транспортних засобів та енергетичного обладнання [35]. Приєднання України до МЦЗ ЄС дозволяє повноцінно використовувати всі інструменти і програми ЄС для розвитку національної системи цивільного захисту та залучення допомоги й у повоєнному відновленні. Окрім того, приєднавшись до МЦЗ ЄС, Україна вже може подавати заявку в rescEU на гранти для міжнародних операцій з адаптації та модернізації або ремонту своїх ресурсів.

Для ефективного управління надзвичайно великою кількістю поставок гуманітарної допомоги в Україну за підтримки МЦЗ ЄС і його ядра — Центру координації реагування на надзвичайні ситуації (ERCC) було створено логістичні осередки в Польщі, Румунії, Словаччині, куди доставляється допомога із запасів rescEU та від держав-членів ЄС і далі спрямовується в Україну. До нашої країни вже доставлено понад 95,8 тис. т гуманітарної допомоги в натуральній формі орієнтовною вартістю 647 млн євро, що надана Україні через МЦЗ ЄС від держав-членів ЄС і партнерів [49].

За даними ЄС, упродовж 2022 р. гуманітарну допомогу, надану разом із партнерами через МЦЗ ЄС, отримали в Україні понад 16 млн людей (12,2 млн — продовольство, 9,4 млн — меддопомогу й медикаменти, 6 млн — кошти на придбання найнеобхіднішого, 7,4 млн отримали допомогу від екстрених служб, майже 7,4 млн відновили доступ до чистої води, гігієнічних і санітарних послуг) [50].

Допомога включає широкий спектр стратегічного обладнання та життєво необхідних засобів, таких, як автомобілі швидкої допомоги, пожежні машини, шкільні автобуси, мобільні госпіталі, екскаватори, понтонні мости, електрогенератори, трансформатори, продовольчі товари, ліки, захисне обладнан-

ня, аптечки, теплий одяг та багато іншого на першочергові потреби людей, які постраждали від воєнних дій. За попередньо узагальненими даними, з початку повномасштабної війни Росії проти України ЄС, держави-члени та його фінансові інституції надали Україні 38,8 млрд євро для підтримки загальної економічної, соціальної та фінансової стійкості у формі макрофінансової, екстреної, гуманітарної допомоги, бюджетної підтримки, реагування на кризу, інвестицій Європейського банку реконструкції та розвитку й ін. [51].

За оцінками ЄС, 5,7 млн дітей шкільного віку в Україні постраждали від російської агресії, тисячі шкіл і закладів освіти зазнали руйнувань та ушкоджень. За ініціативою Єврокомісії оголошено надання підтримки у відновленні українських шкіл на 100 млн євро, в тому числі 66 млн за рахунок бюджетної підтримки та 34 млн євро гуманітарного фінансування [51—52]. ЄК також розпочала загальноєвропейську кампанію солідарності з надання Україні шкільних автобусів через МЦЗ ЄС, на що виділила близько 14 млн євро. Загалом передано 300 одиниць [53].

Через бойові дії, за прогнозами ЄС, упродовж 2023 р. 17,6 млн людей в Україні потребували гуманітарної допомоги [54]. В поточному році було надано безпрецедентний пакет допомоги в розмірі до 18 млрд євро у формі безвідсоткового кредиту. Макрофінансова допомога надходить щомісячно по 1,5 млрд євро. Зокрема на кінець травня 2023 р. Україна вже отримала 7,5 млрд [51, 55].

Із січня по червень 2023 р. 7,9 млн українців, у тому числі в постраждалих регіонах, отримали гуманітарну підтримку завдяки ЄС та іншим донорам, у тому числі понад 4 млн — продовольчу допомогу, 5,6 млн — медичну (медикаменти, послуги), 2,9 млн — грошову та ін. [50].

Важливим напрямом гуманітарної підтримки є медична евакуація з України пацієнтів, які потребують термінового лікування. Через МЦЗ Європейський Союз координує переміщення їх до лікарень Європи. Евакуацію здійснює спеціалізований медичний літак *rescEU*, який виконує 1—2 рейси на тиждень. 9 вересня 2022 р. в польському Жешуві Європейський Союз відкрив хаб «*EU Medevac*», головне завдання якого полягає в підтримці та сприяттві медичній евакуації [56]. Також тут пропонується лікування пацієнтам, доставленим з України, перш ніж відправити їх до іншої держави Європи. Станом на початок травня 2023 р. від нашої країни надійшли 2511 запитів про медичну допомогу, з них 2158 пацієнтів уже доставлені до лікарень ЄС та Норвегії, а щодо решти — питання у процесі вирішення [57]. Кількість запитів зростає [57].

Гуманітарна криза загострилася з посиленням російських ударів по об'єктах критичної цивільної інфраструктури України, зокрема енергетики. Виведено з ладу чи захоплено понад 50 % теплової, 30 % сонячної, 90 % вітрової генерації, зупинено низку державних шахт. Руйнувань зазнають електромережі та підстанції, розподільні газові мережі [58]. Завдяки від'єднанню від енергосистем РФ і Білорусі та синхронізації з об'єднаною європейською енергосистемою ENTSO-E, а також підтримці держав-членів ЄС, Україна вистояла у зимовий період. Для відновлення терміново потрібно було високовольтне

електричне обладнання, особливо трансформатори й генератори великої потужності. 23 листопада 2022 р. Європейський парламент та «Євросітіз» (мережа з понад 200 найбільших міст Європи) запустили кампанію «Генератори надії» з відправки в Україну електрогенераторів і трансформаторів [59]. 26 січня 2023 р. комісар ЄС із питань гуманітарної допомоги та врегулювання криз Я. Ленарчич і прем'єр-міністр Польщі М. Моравецький відкрили новий енергетичний хаб rescEU в Польщі, який став логістичним центром для доставки екстреної енергетичної допомоги нашій країні [60]. Загалом за період 15 лютого 2022 до 16 травня 2023 рр. 25 держав-членів ЄС і 4 країни-партнерки надали Україні 3118 генераторів та понад 5,3 млн запчастин для ремонту енергосистеми [61]. Окрім того, ЄС додатково надає життєво важливу підтримку для подолання проблем в енергетичному секторі, зокрема 157,5 млн євро з Фонду підтримки енергетики, 35 млн світлодіодних ламп та ін. [62].

Ще однією ініціативою ЄС з гуманітарної підтримки України у сфері енергетики, яку підтримав Європейський інноваційний фонд та одна з найбільших енергетичних компаній світу італійська «Enel S.p.A», стало надання Україні 5700 сонячних панелей, які забезпечуватимуть електроенергією школи, лікарні, пожежні частини. Комісарка ЄС із питань енергетики К. Сімсон зазначила, що цей проект «започатковує ширшу ініціативу щодо підвищення енергетичної безпеки України та розвитку її відновлювальних потужностей. Він показує європейську солідарність у дії та демонструє, як інвестиції у виробництво чистих технологій роблять Європу більш енергетично безпечною й незалежною» [63].

26 березня 2022 р. Європейська комісія в партнерстві з урядом Канади та міжнародними організаціями ініціювала глобальну кампанію «Stand Up for Ukraine», яка проходила у соціальних мережах та онлайн у форматі конференції донорів. Щоб допомогти Україні задовольнити нагальні гуманітарні потреби у секторі житла, освіти й сільського господарства на деокупованих територіях, було зібрано 9,1 млрд євро (в тому числі 1 млрд від ЄК), з яких 4,1 млрд у вигляді грантів і 5 млрд як позики спрямовуються на підтримку біженців в Україні щодо забезпечення житлом, а також для організацій та агентств ООН, які працюють з біженцями і внутрішньо переміщеними особами. Крім того, Європейський банк реконструкції та розвитку оголосив про додаткову позику в розмірі 1 млрд євро для покриття потреб людей, змушених покинути місця проживання через російське вторгнення [64]. Існує й багато інших ініціатив гуманітарної підтримки України та українців.

Попри те, що надання військової допомоги у цій статті не досліджується, зазначимо, що відповідні заходи становлять близько 25 млрд євро, з яких 5,6 млрд мобілізовано в рамках Європейського фонду миру [51]. Таким чином, гуманітарна підтримка України складає понад 38,8 млрд, а разом із військовою допомогою — 64 млрд євро. Враховуючи ресурси, виділені на допомогу державам-членам ЄС для потреб українських біженців та осіб зі статусом тимчасового захисту (17 млрд євро), загальна підтримка України становить 81 млрд євро [51].

Допоки триває війна, потреби в гуманітарній, військовій, фінансовій допомозі зростають, тож збільшуються і її обсяги. А це означає, що постійно відбувається триангуляція даних. Як наголосила очільниця Європейської комісії У. фон дер Ляєн, перебуваючи з візитом у Києві 9 травня 2023 р., Україна «платить незрівнянно високу ціну в боротьбі за свою незалежність, європейські цінності й демократичні свободи, на яких побудована Європа» [65]. Міжнародна солідарність і гуманітарна підтримка нашої країни — це внесок ЄС та кожної держави континенту в нову архітектуру європейської безпеки, в якій роль України беззаперечна.

* * *

Повномасштабна війна в Європі стала найбільшим викликом для демократичних держав світу. Вона показала ціну справжньої незалежності, суверенітету, свободи і демократії. Для України це екзистенційне протистояння, перемога в якому визначається національною стійкістю у спротиві ворогові, а також консолідацією демократичних держав щодо військово-політичної, макрофінансової та гуманітарної підтримки нашої країни. Від початку широкомасштабного російського вторгнення гуманітарні потреби України зросли до безпрецедентного рівня. Екстреної допомоги потребують як мільйони цивільного населення, так і держава задля збереження інституційної стійкості органів влади та місцевого самоврядування. Саме завдяки внутрішній консолідації та міжнародній солідарності Україна вистояла й демонструє свою стійкість у протидії збройній агресії на полі бою, в підтримці своїх громадян, а також, попри всі труднощі, проводить реформи на шляху інтеграції з Європейським Союзом.

Війна Росії проти України переросла в повномасштабну гуманітарну катастрофу з великими жертвами серед цивільного населення та небаченою раніше кількістю тих, хто шукає безпеки, допомоги й захисту як усередині держави, так і за кордоном. Попри те, що ситуація постійно змінюється, наразі понад 3,8 млн громадян України перебувають у країнах Європейського Союзу у статусі тимчасового захисту. Майже 5,4 млн є внутрішньо переміщеними в Україні. Інтенсивні бойові дії продовжують спричиняти масштабний рух населення, що поглиблює гуманітарну кризу. Допоки триває війна, чисельність тих, хто шукає безпеки й захисту, лише зростатиме.

Реалістично оцінюючи глибину трагедії та масштаби гуманітарної кризи в Україні, Європейський Союз оперативно відреагував на події, об'єднавши зусилля держав-членів і демонструючи непохитність у підтримці суверенітету й територіальної цілісності нашої країни в її міжнародно визнаних кордонах. Це відповідає геополітичним інтересам ЄС та дає поштовх європейським політикам до переосмислення геополітичних змін у світі.

У воєнних умовах суттєво скоротилася політична, історична та соціокультурна дистанція між Україною та Європейським Союзом. Політичний діалог значно поглибився, було ухвалено важливі для нашої держави політичні рішення, що вивело відносини на новий стратегічний рівень. Історичним для

Києва та геополітично важливим для Брюсселя стало рішення Європейської ради про надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, що розширює можливості гуманітарної підтримки та активує євроінтеграційні реформи. Гуманітарний вимір солідарності Євросоюзу з Україною дуже тісно корелює з політичними рішеннями інститутів цього міждержавного об'єднання.

Гуманітарна підтримка України включає екстрену й гуманітарну, технічну, макрофінансову, бюджетну допомоги, гранти, позики та гарантії від держав-членів Європейського Союзу, гранти й поточні проекти ЄС, що спрямовані на підтримку соціальних виплат, освіти, охорони здоров'я, державних інституцій, громадянського суспільства. Гуманітарна підтримка спрямовується на посилення загальної економічної, соціальної, фінансової стійкості України у спротиві ворогові та спроможності реагувати на кризу, проводити реформи на шляху імплементації Угоди про асоціацію та виконання рекомендацій Європейської комісії задля пришвидшення початку переговорного процесу з ЄС.

Європейські держави та їх громадяни продемонстрували безпрецедентну підтримку у вигляді спрощених процедур в'їзду, гуманітарної допомоги на місцях, допомоги від благодійних організацій і фондів, волонтерів тощо. Для надання прихистку громадянам України, які шукають захисту від війни, впроваджено безпрецедентний Механізм тимчасового захисту з рівноцінним з європейцями забезпеченням прав і свобод українців у державах-членах ЄС.

Координаційним механізмом надання гуманітарної підтримки Україні як державі задля збереження стійкості та посилення спроможності забезпечення тих, хто потребує допомоги, включаючи внутрішньо переміщених осіб, став механізм цивільного захисту ЄС. Попри те, що Україна приєдналася до нього у квітні 2023 р., операції Європейського Союзу з цивільного захисту та гуманітарної допомоги, за зверненням українського уряду, ще з лютого 2022 р. відіграють ключову роль у сприянні координації гуманітарної діяльності та обміні інформацією з різними гуманітарними організаціями, включаючи донорів, партнерів із надання допомоги й органи влади.

Україна стала безпековим щитом для всієї Європи. Підтримуючи нашу країну, Євросоюз посилює свою роль як геополітичного гравця. Міжнародна солідарність ЄС та держав-членів з Україною у протидії російській збройній агресії — це спільна боротьба за демократичні свободи, права людини, європейські цінності, вагомий внесок у нову архітектуру європейської безпеки та відновлення миру на Європейському континенті.

REFERENCES / СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Kaeding, M. Pollak, J. Schmidt, P. European Solidarity in Action and the Future of Europe. 2022. 201 p. URL: https://books.google.com.ua/books?id=3ydgEAAAQBAJ&pg=PR19&hl=uk&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false
2. Panelna dyskusiiia "Viina Rosii proty Ukrainy 2014—2022 rr.: istorychna retrospektyva i sprobny naukovoї refleksii" (19—20 travnia 2022 r.) (uklaly: O. Lysenko, O. Maievskiy, V. Nakhmanovych). *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. 2022. 4: 4-54 [in Ukrainian].

- [Панельна дискусія «Війна Росії проти України 2014—2022 рр.: історична ретроспектива і спроби наукової рефлексії» (19—20 травня 2022 р.) (уклали: О. Лисенко, О. Маєвський, В. Нахманович). *Український історичний журнал*. 2022. № 4. С. 4—54 (дата звернення: 12.05.2023)].
3. Perelom: Viina Rosii proty Ukrainy u chasovykh plastakh i prostorakh mynuvshyny: Dialohy z istorykamy: U 3 kn. Vidpov. red. V. Smolij. Kyiv: In-t istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2022. Kn. 1. 802 s. [in Ukrainian].
[Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини: Діалоги з істориками: У 3 кн. Відпов. ред. В. Смолій. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2022. Кн. 1. 802 с.]
 4. Perelom: Viina Rosii proty Ukrainy u chasovykh plastakh i prostorakh mynuvshyny: Dialohy z istorykamy: U 3 kn. Vidpov. red. V. Smolii. Kyiv: In-t istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2022. Kn. 2. 803 s. [in Ukrainian].
[Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини: Діалоги з істориками: У 3 кн. Відпов. ред. В. Смолій. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2022. Кн. 2. 803 с.]
 5. Perelom: Viina Rosii proty Ukrainy u chasovykh plastakh i prostorakh mynuvshyny: Dialohy z istorykamy: U 3 kn. Vidpov. red. V. Smolii. Kyiv: In-t istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2023. Kn. 3. 844 s. [in Ukrainian].
[Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини: Діалоги з істориками: У 3 кн. Відпов. ред. В. Смолій. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2023. Кн. 3. 844 с.]
 6. Rychlík, J. Reflections of a Famous Czech Historian About Russia's Aggression Against Ukraine on the Pages of the Second Edition of the Book "History of Ukraine" (Prague, 2022) and on the Occasion of the XXIII International Congress of Historical Sciences (Poznań, the Republic of Poland, August 21—27, 2022). *Mizhnarodni zviazky Ukrainy: Naukovi poshuky i znakhidky*. Ed. by S. Vidnianskyi. Kyiv: In-t istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2022. 31: 71-76 [in Czech].
[Рихлік Я. Роздуми відомого чеського історика про агресію Росії проти України на сторінках другого видання книги «Історія України» (Прага, 2022) та у зв'язку з проведенням XXIII Міжнародного конгресу історичних наук (Познань, РП, 21—27 серпня 2022 р.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. Вип. 31. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2022. С. 71—73].
 7. Humeniuk, B. Ukrainiska dyplomatiia pid chas Natsionalno-vyzvolnoi viiny Ukrainy: Ese istoryka-mizhnarodnyka i dypломата. *Mizhnarodni zviazky Ukrainy: Naukovi poshuky i znakhidky*. Ed. by S. Vidnianskyi. Kyiv: In-t istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2022. 31: 62-70 [in Ukrainian].
[Гуменюк Б. Українська дипломатія під час Національно-визвольної війни України: есе історика-міжнародника й дипломата. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. Вип. 31. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2022. С. 62—70].
 8. Vidnianskyi, S. Ukraine — Yevropeyskyi Soiuz: Novyi etap vzaiemovidnosyn v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny 2014—2022. *Mizhnarodni zviazky Ukrainy: Naukovi poshuky i znakhidky*. Ed. by S. Vidnianskyi. Kyiv: In-t istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2022. 31: 10-37 [in Ukrainian].
[Віднянський, С. Україна — Європейський Союз: новий етап взаємовідносин в умовах російсько-української війни 2014—2022 рр. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. Вип. 31. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2022. С. 10—37].
 9. Tsviatyi, V. Humanitarna dyplomatiia u fokusi lokalnykh i rehionalnykh konfliktiv suchasnosti: mizhnarodno-bezpekovyi, pravovyi ta instytutsionalnyi dyskursy. *Mizhnarodni konflikti u suchasnomu sviti: vid rehionalnogo protystoiannia do hlobalnogo superntystva*:

- Materialy mizhnarodnoi naukovoï konferentsii (Lviv, 16 hrudnia 2022 r.)*. Lviv, 2022. 116-123 [in Ukrainian].
- [Ціватий В. Гуманітарна дипломатія у фокусі локальних і регіональних конфліктів сучасності: міжнародно-безпековий, правовий та інституціональний дискурси. *Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва: Матеріали міжнародної наукової конференції (Львів, 16 грудня 2022 р.)*. Львів, 2022. С. 116—123. URL: <https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/Conference-proceedings-12-2022.pdf> (дата звернення: 12.05.2023)]. <https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/Conference-proceedings-12-2022.pdf>
10. Horiunova, Ye. Zovnishnia polityuka YeS shchodo rosiisko-ukrainskoi viiny (2014—2022). *Politicus*. 2022. 4-2: 45-51 [in Ukrainian].
[Горюнова Є. Зовнішня політика ЄС щодо російсько-української війни (2014—2022 рр.). *Politicus*. 2022. № 4-2. С. 45—51].
 11. Khoma, N. Spivfinansuvannia v systemi tekhnolohii myrobudivnytstva: na prykladi dopomohy Ukraini pid chas rosiiskoi viiskovoï ahresii. *Politicus*. 2022. 3: 52-59 [in Ukrainian].
[Хома Н. Співфінансування в системі технологій миробудівництва: на прикладі допомоги Україні під час російської військової агресії. *Politicus*. 2022. № 3. С. 52—59].
 12. Karpchuk, N. Humanitarna dopomoha ta tsyvilnyi zakhyst yak napriam diialnosti Yevropeiskoho Soiuzu dlia spryiannia mizhnarodnomu myru i bezpetsi. *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*. 2019. 1 (5): 13-22 [in Ukrainian].
[Карпчук Н. Гуманітарна допомога та цивільний захист як напрям діяльності Європейського Союзу для сприяння міжнародному миру й безпеці. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. № 1 (5). 2019. С. 13—22].
 13. Holovakha, Ye. (ed.), Makeiev, S. (ed.). *Ukrainske suspilstvo v umovakh viiny*. Kyiv: In-t sotsiolohii NAN Ukrainy, 2022. 410 p. [in Ukrainian].
[Українське суспільство в умовах війни. За ред. Є. Головахи, С. Макеєва. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2022. 410 с. (дата звернення: 02.05.2023)].
 14. *Ukraine Refugee Situation*. 16.05.2023. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 22.05.2023).
 15. Eurostat. Beneficiaries of temporary protection at the end of the month by citizenship, age and sex — monthly data. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_ASYTPSM__custom_5996564/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=c1c734bb-fa84-49d0-a163-7b5d911990d6 (дата звернення: 18.05.2023).
 16. Eurobarometer 506. EU's response to the war in Ukraine. 13—20 April 2022. URL: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2772> (дата звернення: 18.05.2023).
 17. Eurobarometer 97. Summer 2022. URL: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2693> (дата звернення: 18.05.2023).
 18. Eurobarometer 514. EU's response to the energy challenges. Report. November 2022. EU's response to the energy challenges. Eurobarometer. European Commission. November 2022. URL: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2912> (дата звернення: 18.05.2023).
 19. Eurobarometer 98. Winter 2022—2023. URL: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2872> (дата звернення: 18.05.2023).
 20. Parliamentarians from across Europe discuss economic, social and budgetary issues. 27.02.2023. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20230227IPR76582/mps-and-meps-from-across-europe-discuss-economic-social-and-budgetary-issues> (дата звернення: 12.05.2023).
 21. Von der Leyen. "I'm deeply convinced that Ukraine will win this war". September 16, 2022. URL: <https://kyivindependent.com/national/von-der-leyen-im-deeply-convinced-that-ukraine-will-win-this-war> (дата звернення: 12.05.2023).

22. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. EU assistance for 2014-2021. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/europa/ukraine_en (дата звернення: 12.05.2023).
23. European Council conclusions on Ukraine, the membership applications of Ukraine, the Republic of Moldova and Georgia, Western Balkans and external relations, 23 June 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/23/european-council-conclusions-on-ukraine-the-membership-applications-of-ukraine-the-republic-of-moldova-and-georgia-western-balkans-and-external-relations-23-june-2022/> (дата звернення: 12.05.2023).
24. European Parliament declares Russia to be a state sponsor of terrorism. 23.11.2022. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20221118IPR55707/european-parliament-declares-russia-to-be-a-state-sponsor-of-terrorism> (дата звернення: 12.05.2023).
25. Holodomor: Parliament recognises Soviet starvation of Ukrainians as genocide. Press Releases. Plenary Session. 15 December 2022. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20221209IPR64427/holodomor-parliament-recognises-soviet-starvation-of-ukrainians-as-genocide> (дата звернення: 12.05.2023).
26. European Parliament resolution of 19 January 2023 on the establishment of a tribunal on the crime of aggression against Ukraine (2022/3017(RSP)). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0015_EN.html (дата звернення: 12.05.2023).
27. Conference on the Future of Europe. Final reports and proposals. Ursula von der Leyen. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/conference-future-europe_en#final-reports-and-proposals (дата звернення: 12.05.2023).
28. State of the Union 2022. Address by President von der Leyen. A Union that stands strong together. 14 September 2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ov/SPEECH_22_5493 (дата звернення: 12.05.2023).
29. Konventsia pro status bizhentsiv. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text [in Ukrainian].
[Конвенція про статус біженців. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text (дата звернення: 02.05.2023)].
30. Roziasnennia shchodo tymchasovoho zakhystu ta otrymannia statusu bizhentsia. 17.03.2022. URL: https://ombudsman.gov.ua/news_details/rozyasnennya-shchodo-timchasovogo-zahystu-ta-otrimannya-statusu-bizhentsya [in Ukrainian].
[Роз'яснення щодо тимчасового захисту та отримання статусу біженця. 17.03.2022. URL: https://ombudsman.gov.ua/news_details/rozyasnennya-shchodo-timchasovogo-zahystu-ta-otrimannya-statusu-bizhentsya (дата звернення: 02.05.2023)].
31. IOM Accelerates Winter Support in Ukraine as New Report Reveals Most People Plan to Stay. URL: <https://ukraine.iom.int/news/iom-accelerates-winter-support-ukraine-new-report-reveals-most-people-plan-stay> (дата звернення: 12.05.2023).
32. Zakon Ukrainy "Pro humanitarnu dopomogu" u potochnii redaktsii vid 31 bereznia 2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> [in Ukrainian].
[Закон України «Про гуманітарну допомогу» у поточній редакції від 31 березня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> (дата звернення: 12.05.2023)].
33. Ukraine Refugee Situation. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 22.05.2023).
34. Decision No 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on a Union Civil Protection Mechanism. Document 32013D1313. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013D1313> (дата звернення: 02.05.2023).

35. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en (дата звернення: 12.05.2023).
36. Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0055&qid=1648223587338> (дата звернення: 12.05.2023).
37. Home Affairs Council: 10-Point Plan on stronger European coordination on welcoming people fleeing the war against Ukraine. 28 March 2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_2152 (дата звернення: 12.05.2023).
38. Ukraine: €17 billion of EU funds to help refugees. Council of the European Union. Press Release 335/22. Brussels, 4 April 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/04/04/ukraine-council-unlocks-17-billion-of-eu-funds-to-help-refugees/> (дата звернення: 20.05.2023).
39. Ukraine: €3.4 billion of increased REACT-EU pre-financing to Member States welcoming refugees fleeing Ukraine. European Social Fund Plus. 2022.03.23. URL: <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/en/news/increased-reacteu-welcoming-refugees-ukraine> (дата звернення: 20.05.2023).
40. Standing together with the people of Ukraine. 2 February 2023. Kyiv, Ukraine. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-ukraine-standing-together_en (дата звернення: 12.05.2023).
41. Internally Displaced Persons (IDPs). URL: https://www.migrationdataportal.org/ukraine/crisis-movements#_ftn3 (дата звернення: 12.05.2023).
42. Zvit pro vnutrishnie peremishchennia v Ukraini. 17—23 Serpnia 2022. URL: <https://dtm.iom.int/reports/zvit-pro-vnutrishne-peremishchennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-raund-8-17-23?close=true> [in Ukrainian].
[Звіт про внутрішні переміщення в Україні. 17—23 серпня 2022 р. URL: <https://dtm.iom.int/reports/zvit-pro-vnutrishne-peremishchennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-raund-8-17-23?close=true> (дата звернення: 15.05.2023)].
43. Ukraina. Zvit pro vnutrishnie peremishchennia. 16—23 Sichnia 2023. URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraina-zvit-pro-vnutrishne-peremishchennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-0> [in Ukrainian].
[Україна. Звіт про внутрішні переміщення. 16—23 січня 2023 р. URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraina-zvit-pro-vnutrishne-peremishchennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-0> (дата звернення: 15.05.2023)].
44. Interviu z vitsepremierkoiu Irynoiu Vereshchuk pro stvorennia ekonomichnoi zony, vidbudovu krainy ta podatkovii pilhy dlia investoriv. URL: <https://minre.gov.ua/2023/03/10/intervyu-z-viczepremyerkoju-irynoyu-vereshhuk-pro-stvorennya-ekonomichnoyi-zony-vidbudovu-krainy-ta-podatkovii-pilgy-dlya-investoriv/> [in Ukrainian].
[Інтерв'ю з віцепрем'єркою Іриною Верещук про створення економічної зони, відбудову країни та податкові пільги для інвесторів. URL: <https://minre.gov.ua/2023/03/10/intervyu-z-viczepremyerkoju-irynoyu-vereshhuk-pro-stvorennya-ekonomichnoyi-zony-vidbudovu-krainy-ta-podatkovii-pilgy-dlya-investoriv/> (дата звернення: 15.05.2023)].
45. Ofitsiyni portal humanitarnoi dopomohy. URL: <https://help.gov.ua/> [in Ukrainian].
[Офіційний портал гуманітарної допомоги. URL: <https://help.gov.ua/> (дата звернення: 20.05.2023)].
46. Onlain platforma “SpivDiia”. URL: <https://spivdiia.org.ua/> [in Ukrainian].

- [Онлайн платформа «СпівДія» URL: <https://spivdiia.org.ua/> (дата звернення: 20.05.2023)].
47. Portal Prykhystok. URL: <https://prykhystok.gov.ua/> [in Ukrainian].
[Портал Прихисток. URL: <https://prykhystok.gov.ua/> (дата звернення: 20.05.2023)].
48. Ofis efektyvnoho rehulivannia BRDO. URL: <https://brdo.com.ua/pro-nas/> [in Ukrainian].
[Офіс ефективного регулювання BRDO. URL: <https://brdo.com.ua/pro-nas/> (дата звернення: 20.05.2023)].
49. EU assistance to Ukraine. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine_en#humanitarian-aid (дата звернення: 20.05.2023).
50. How are we helping? The EU's largest civil protection operation to date. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/europe/ukraine_en (дата звернення: 22.05.2023).
51. Strong and comprehensive EU response. Macro-financial assistance and budget support. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine_en#strong-and-comprehensive-eu-response (дата звернення: 22.05.2023).
52. EU and Ukraine sign €100 million for the rehabilitation of war-damaged schools. 6 December 2022. Brussels. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7708 (дата звернення: 20.05.2023).
53. Support for Ukrainian school children. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine_en#humanitarian-aid (дата звернення: 20.05.2023).
54. What are the needs? European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/europe/ukraine_en#what-are-the-needs (дата звернення: 20.05.2023).
55. Council adopts €18 billion assistance to Ukraine. 10 December 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/10/council-adopts-18-billion-assistance-to-ukraine/> (дата звернення: 15.05.2023).
56. Poland: EU opens medical evacuations hub to facilitate transfers of Ukrainian patients. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/news/poland-eu-opens-medical-evacuations-hub-facilitate-transfers-ukrainian-patients-2022-09-01_en (дата звернення: 12.05.2023).
57. Russia's War on Ukraine. Medevac operations. Situation map. Emergency Response Coordination Centre. ECHO Daily Map of 03 May 2023. URL: <https://ercsportal.jrc.ec.europa.eu/ECHO-Products/Maps#/maps?pageIndex=1&pageSize=10&ft=medevac> (дата звернення: 22.05.2023).
58. Enerhetychnyi front. URL: <https://mev.gov.ua/reforma/enerhetychnyy-front> [in Ukrainian].
[Енергетичний фронт. URL: <https://mev.gov.ua/reforma/enerhetychnyy-front> (дата звернення: 22.05.2023)].
59. Generators of Hope: European Parliament donates generator to Ukraine. Press Releases 08.12.2022. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20221208IPR63301/generators-of-hope-european-parliament-donates-generator-to-ukraine> (дата звернення: 12.05.2023).
60. EU opens new rescEU energy hub in Poland. 26.01.2023. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-opens-new-resceu-energy-hub-poland_en (дата звернення: 22.05.2023).
61. Emergency Response Coordination Centre. ECHO Daily Map of 16 May 2023. URL: <https://ercsportal.jrc.ec.europa.eu/ECHO-Products/Maps#/maps/4492> (дата звернення: 15.05.2023).

62. EU solidarity with Ukraine — meeting between the College of Commissioners and the Ukrainian government. 2 February 2023. Brussels. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_23_524 (дата звернення: 15.05.2023).
63. Commission welcomes Enel's donation of 3Sun solar PV panels to Ukraine. 3 March 2023. Brussels. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1361 (дата звернення: 12.05.2023).
64. Stand Up for Ukraine campaign raises €9.1 billion. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine/stand-ukraine-global-campaign_en (дата звернення: 20.05.2023).
65. Press statement by President von der Leyen with Ukrainian President Zelensky. Kyiv. 9 May 2023. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/state-ment_23_2661 (дата звернення: 20.05.2023).

Надійшла / Received 02.10.2023

Tamila HERASYMCHUK

Candidate of Historical Sciences (Ph. D. in History), Docent,
Professor at the Department of Political Science,
Rivne State University of Humanities (Rivne, Ukraine)
tamila.gerasymchuk@rshu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5440-1975>

HUMANITARIAN DIMENSION OF THE SOLIDARITY OF THE EUROPEAN UNION WITH UKRAINE IN THE FULL-SCALE RUSSO-UKRAINIAN WAR

The purpose is to analyze the humanitarian dimension of the EU's solidarity with Ukraine and to highlight the importance of the concept and the main mechanisms of humanitarian support of Ukraine in the countering of full-scale Russian armed aggression. **The research methodology** is based on interdisciplinary tools and systemic and synergistic approaches, which deepen the analysis of EU policy towards Ukraine in the fight against Russian armed aggression, the study of solidarity as a constant functional system of relations between EU member states, EU institutions, European citizens, and Ukraine. The content analysis of EU documents provides grounds for distinguishing between the "humanitarian aid" and "humanitarian support" concepts. The comparative method and the statistical analysis of the open sources make it possible to study the dynamics of migration flows from Ukraine and the mass internal movements of people in Ukraine, which determine the need for humanitarian aid and the mechanisms of EU solidarity with Ukraine. **The scientific novelty** consists in the distinction between the "humanitarian aid" and "humanitarian support" concepts and the identification of the main mechanisms of humanitarian support as an important component of the EU's international solidarity with Ukraine to preserve the national resilience of the state and society in the fight against the armed aggression. **Conclusions.** Russia's full-scale war against Ukraine has become a strategic geopolitical threat to the entire civilized world, causing a global shift in European and international security. Since its beginning, the EU and its Member States have mobilized significant resources to support Ukraine in overcoming the humanitarian crisis. The European Union has provided and continues to provide Ukraine not only with emergency and humanitarian aid but also with political, economic, and financial support, which has a humanitarian dimension and is aimed at the institutional resilience and capacity of the state, the social protection of Ukrainian citizens both within the state and those who have found shelter in EU

countries. Humanitarian support has increased since Ukraine was granted candidate status for EU membership. Humanitarian support comprises emergency and humanitarian aid for Ukraine's citizens and state, as well as technical, macro-financial, and budgetary aid, grants, loans, and guarantees from EU member states, and current EU initiatives designed to back social welfare, education, healthcare, state institutions, and civil society. Humanitarian aid to Ukraine is coordinated through the EU Civil Protection Mechanism, of which full member Ukraine became in April 2023. The means for providing humanitarian support to Ukrainian citizens on the territory of EU Member States is the unprecedented EU Temporary Protection mechanism. Since the beginning of the full-scale Russian invasion, the EU and its Member States have provided Ukraine with more than € 38.8 billion in humanitarian. **The prospects for further studies** are determined by the relevance of researching the mechanisms of EU solidarity with Ukraine in its various dimensions and manifestations, the Brussels policy towards Ukraine in countering Russian armed aggression for the sake of Ukraine's victory, and the construction of a new architecture of European security.

***Keywords:** Ukraine, European Union, international solidarity, humanitarian support of Ukraine, humanitarian aid, EU Civil Protection Mechanism, EU Temporary Protection, Russia's war against Ukraine.*